

שיעור כללי

ברכת בורא פרי הגפן ודיני יין ומיץ ענבים

נעסוק היום בעזרת ה' בסוגיית ברכת היין המופיעה בדף לה: ובהסתעפויותיה ההלכתיות לענין קידוש וברכה אחרונה ולענין דיני מיץ ענבים.

סוגיתנו

- ראה גמ' לה: 'מאי שנא יין' עד סוף הענין – 'בטלה דעתו אצל כל אדם' עם דברי רש"י ותוס'.
- וראה דברי הראשונים בתלמידי רבנו יונה על המשנה לה. ומאירי בגמרא.
- וראה עוד דברי הריטב"א בהלכותיו ודברי האבודרהם הלכות ברכות פ"ה. וראה עוד בשיטה מקובצת.
- וראה ראבי"ה בסימן קנ.
- וראה קושיית החיד"א בפתח עיניים כאן. וראה מ"ש עוד החיד"א במחזיק ברכה בשם רבותיו.

סוגיית מיץ ענבים

- ראה גמ' בבא בתרא צז.
- וראה גמ' ברכות נ: מ'תנו רבנן יין עד שנתן לתוכו מים' עד 'דחזי לקוריטי' וראה חידושי הרשב"א שם.
- וראה שו"ת מנחת שלמה ח"א סימן ד'.

סוגיית ברכה אחרונה על היין

- ראה שו"ע סימן רח סעיף יז'.
- וראה ביאור הלכה שם.

סוגיית קביעות סעודה על היין

- ראה שו"ע אורח חיים סימן רעג סעיף ה' וביאור הגר"א שם.
- וראה פסקי הגר"ש אלישיב בענינים אלו.

בית הבחירה (מאירי) מסכת ברכות דף לה עמוד ב

כבר ביארנו על היין שמתוך חשיבותו קבע לו ברכה בפני עצמו וחשיבותו הוא שהוא זן וסועד את הלב כפת עצמו ומ"מ אין מברכין אחריו ג' ברכות הואיל ואין אדם קובע סעודתו עליו וכן הדין בתמרים שאמרנו עליהם שהם זנים וסועדים הואיל ואין דרך לקבוע סעודה בהם ואפי' רצה זה לקבוע סעודתו ביין או בתמרים בטלה דעתו אצל כל אדם ומ"מ בדיעבד יצא על היין ועל התמרים בג' ברכות אבל תאנים וענבים ושאר מינים אף על פי שזנין ר"ל שממעטים הרעב הואיל ואין סועדים את הלב שיהא שבע וחזק בכך אפי' בדיעבד לא יצא אלא בברכה אחת מעין ג' אבל לא בג' ברכות:

הלכות ברכות לריטב"א פרק א

דבש ואפילו של תמרים וכן משקה שהוא יוצא משום פרי וכיוצא בו בין מאליו בין דרך סחיטה אין מברכין עליו אלא שהכל כיון שאין גוף הדבר קיים, חוץ מן היין והשמן שהיין ברכתו בורא פרי הגפן בין חי בין מזוג כדרכו מפני שהוא חשוב וסועד ומשמח ונשתנה לעילוי גדול, וכן השמן מברכין עליו בורא פרי העץ כי לכך אמרה תורה ארץ זית שמן לומר שהשמן כזית לענין ברכה לפניו ולאחריו.

ספר אבודרהם ברכת בורא פרי העץ

ודע כי כמו שהוציאו הפת ממין ב"פ האדמה מפני שנשתנה לעלוייא כי בו קיום העולם שהוא זן וסועד את הלב וייחדו לו ברכת המוציא וברכת המזון כך הוציאו היין ממין ב"פ העץ מפני שנשתנה לעלוייא שמשמח אלהים ואנשים וגם הוא זן וסועד כמו הפת ונעשה כמין בפני עצמו לברך עליו ברכה מיוחדת בהתחלה בפה"ג ולבסוף ברכה מעין ג' שהיא על הגפן ועל פה"ג וכו' (ברכות לה, ב).

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף לה עמוד ב

חמרא סעיד. פירוש סועד את הלב ומחזקו. זיין הוא ממעט הרעב מן הגוף אבל אינו מחזק הלב. ויין מחזקו וזהו המסעד כדכתיב וסעדו לבכם:

אי הכי נברך עליה שלוש ברכות וכו'. וא"ת ומי עדיף ממזון גופיה דאמרינן לקמן אין פרוסות קיימות בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש. יש לומר דכיון דאשתני לעילויא דומיא דפת וקבעו לו ברכה לכתחלה בפני עצמו משום חשיבותו הוה סלקא דעתין למימר דלאחריו נמי נברך שלש ברכות דומיא דפת. מפי מורי נר"ו: פתח עינים מסכת ברכות דף לה עמוד ב

אי הכי נברך עליה ג' ברכות וכו' אף על גב דבשיליהי פרקין (מד.) אמרו דלרבנן ארץ הפסיק וברכת קאי אלחם לחוד מ"מ כיון דאמר דיין טפי עדיף מלחם מסתברא דנברך עליה דלא הפסיק ארץ אלא למעוטי שאר מינין דלא סעדי כלחם.

ראבי"ה חלק א - שאלות ותשובות סימן קנ

בריש פרק כיצד מברכין ובפרק ערבי פסחים גרסינן חמרא טובא מיגרר גריר ופורתא משביע. יש מפרשים אם שותה הרבה מגריר אבל אם שותה מעט יין משביע, ולא היא, דלא שנא הרבה ולא שנא מעט יותר גורר ממה שמשביע, מדקאמר אם רצה לשתות ישתה מכלל שאם רצה לשתות מעט ישתה רק מלא לוגמא ולא משביע. אלא הכי פירושא טובא גריר דיותר מרגיש בגרירה מן השביעה, וטובא קאי אגרירה. ושוב לאחר כמה ימים מצאתי נמי סעד לזה בדברי רבינו שב"ט. אב"י העזר"י

מחזיק ברכה אורח חיים סימן רח

ה. אבל ביין ברכת ג' פוטרתו וכו' בריש כיצד מברכין אמרו דנהמא סעיד וחמרא סעיד ומשמח ופריך אי הכי נברך עליה ג' ברכות ומשני לא קבעי אינשי סעודתייהו עילוייה וכו'.

וחזה הוית להרב הגדול מהר"א נבון בתשובה הובאה בספר פרח שושן א"ח שהקשה דמאי פריך ליה מיין הלא בהדיא אמרו סוף כיצד מברכין דה"ט דחכמים משום דארץ הפסיק הענין ובלחם דוקא הוא שחייבתו תורה ג' ברכות ולפי מאי דקיל דמן התורה אינו מחויב אלא כדי שביעה איכא למילף דכל מידי שאינו לחם אפי' כי קבע לא מברך ג' ברכות והיה נראה לישיב דהכי פריך ליה נהי דארץ בתרא הפסוק הענין ולחם בדוקא מיהו אי ס"ל דחמרא סעיד נברך עליה ג' ברכות דואכלת ושבעת כתיב ונימא ושבעת זו שתיה וכאיכא מ"ד עכ"ל והנה עטרת ראשי מורי הרב זלה"ה בספרו הבהיר נחפה בכסף כתב דתירוץ הרב דוחק והוא תירוץ וז"ל דודאי כפי הטעם דארץ הפסיק הענין לק"מ אלא המקשן שבכאן לא הוא ידע האי טעמא והיה סובר דטעם חכמים הוה לפי שהפירות אינם סועדים ולכן ק"ל כשאמר דיין סעיד והתרוץ תירוץ לו לפי סברתו והראיה על זה דרש"י פירש ואנן אמרינן לקמן בפרקין כל שהוא מז' המינים וכו' והוא לשון דתניא שהביאו ולא כתב רש"י לשון המשנה דסוף פרקין לרמוז זה שהמקשן לא היה יודע המשנה שפירשו הטעם אלא זו הבריתא דליכא בה טעמא וסבר דטעמא כדכתיבנא והתרוץ אה"נ דהו"מ לתרוץ זה אלא דעדיפא מינה משני לסברתו וא"כ נמצא דכפי הטעם שאמרו בסוף פרקין לאו במידי דסעיד תליא מילתא אלא בלחם וכיון שאין בו תורת לחם אין מברכין עכ"ל.

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף צז.:-

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לינסך על גבי המזבח. למעוטי מאי? אילימא למעוטי יין מגתו, והא תאני ר' חייא: יין מגתו לא יביא, ואם הביא - כשר; וכיון דאם הביא כשר, אנן אפילו לכתחלה נמי! דאמר רבא: סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום!

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף נ עמוד ב

למאי חזי לקורייטי, לכאורה היה נראה לי מכאן שאין מברכין בורא פרי הגפן לכולי עלמא עד שיתן לתוכו מים אלא אם כן בעו ליה לקורייטי, וכאותה שאמרו בשמן זית בריש פרק כיצד [ל"ה ב'] דמברכין עלי' בורא פרי העץ ואוקימנא דוקא בדשתי ליה ע"י אניגרון, אלא שבתוס' פירשו דכיון דאשתני לעילויא לקורייטי מברכין עליה לעולם בורא פרי הגפן, וכדאמרינן בפ' ערבי פסחים [ק'] ב' שתאן חי יצא אמר רבא ידי יין יצא ידי חירות לא יצא.

שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן ד

ולכן נראה דאף שמיץ ענבים מבושל או מפוסטר אפשר דתו לא חזי לתסוס ולהיות ממש יין, מ"מ כיון דמיד כשנסחט כבר חל עליו שם יין לענין קידוש וברכה וגם כשר בדיעבד אפי' לנסכים לכן שפיר נשאר בברכת הגפן שהיה עליו קודם כיון שגם עכשו הוא טוב לשתיה ...

כי נלענ"ד דלר' אליעזר שסובר בברכות דף נ' דאין מברכין על יין חי בפה"ג כי אם לאחר שיתן לתוכו מים ולפני זה מברכין רק בורא פרי העץ משום דאכתי לא אשתני למעליותא, דה"ה נמי שסובר דגם על יין מגתו מברכין רק בפה"ע =בורא פרי העץ= ולא בפה"ג, דאל"כ הרי כל יין חי היה קודם יין מגתו ואם אז כבר נחשב כאשתני למעליותא ומברכין עליו בפה"ג, ודאי מסתבר דכל זמן שלא נפסל משתיה הוא צריך שפיר להשאר בברכת הגפן, שהרי התסיסה מתחלת רק לאחר ב' או ג' ימים מהדריכה ונמצא דמיד לאחר שהמשקה נמשך ונפרד מהחרצנים והזגים ה"ז ממש יין מגתו וכידוע שתוך ג' ימים /מעט/ דריכתו נקרא יין מגתו, [ועיין במג"א סי' ר"ב ס"ק כ"ז שסובר גם ביין דאפילו לפני שהמשיך מברך בפה"ג], וחושבני דלא מסתבר כלל לומר דאף שאם הוציא מהגת ושותהו מברך שפיר בפה"ג מ"מ כל זמן שלא הוציאו מהגת מתחשבין עם זה שעומד להיות יין חי וחשיב משום כך

כאילו עדיין לא חל ע"ז שם יין ולא זז כלל מברכתו, דמהיכ"ת נימא הכי, ולא דמי לפת שעטיפשה ויין שהקרים דכיון שנתקלקלו קצת מברכין עליהם שהכל, דהא הכא אין זה קלקול שהרי כך דרך עשיית יין דבתחלה הוא יין מגתו ולאחר גמר התסיסה הרי זה נעשה יין חי אשר מוזגים אותו אח"כ עם מים, וכיון שגם כשהוא חי לא נפסל משתיה וכשר לכתחלה לנסכים ונזיר חייב עליו משום יין ושכר מהיכ"ת תיפקע ברכתו לחזור לפרי העץ [ולכאורה מוזר קצת שהנסכים למזבח הוא מיין כזה שמברכין עליו בפה"ע כי לאחר שיתן לתוכו מים הו"ל מזוג ופסול גם בדיעבד] וגם להדיא כתב שם רש"י דטעמא דר' אליעזר הוא משום "דאכתי לא אשתני למעליותא ולא זז מברכתו הראשונה והרי הוא כענבים וברכתו ב"פ =בורא פרי= העץ" וכיון שכתב רש"י דלא זז מברכתו מוכח דגם בשעה שהוא יין מגתו סובר ר"א שמברכין בפה"ע, וגם אמרו שם בגמ' "ונוטלין ממנו לידיים" והיינו משום דכל זמן שלא נתן לתוכו מים ונעשה יין חשיב רק כמי פירות ושם מים עליו עיין שם, וכיון שכן נראה שגם על יין מגתו סובר ר"א דאין מברכין בפה"ג, וסובר לפי"ז שאם סוחט אדם אשכול ענבים ושותה אין מברכין בפה"ג אלא בפה"ע וגם אין עליו שם יין לענין קידוש כיון שברכתו בפה"ע ולא פרי הגפן, וכדאמרן דלא מסתבר כלל לומר דהטעם שמברכין על חי בפה"ע הוא מפני שמקודם היה מעורב עם הענבים והחרצנים ולכן אינו זז גם עכשיו מברכת בורא פרי העץ עד שנעשה חי ומוסיפין עליו מים, חדא דגם מקודם אפשר שפיר לסנן מעט ולשתות בלי שום תערובת של ענבים כמבואר בגמ' וביו"ד סי' קכ"ג וא"כ מהיכ"ת נימא דחשיב כדבר שברכתו ב"פ העץ, ותו דהרי הדין של ר' אליעזר הוא גם במי שסינן מקודם והפריד לגמרי את המשקה מחרצנים והזגין לעשותם מיץ ענבים ורק אח"כ חזר דאף שהתסיסה היתה רק ממשקין שיצאו מהענבים בלי שום תערובת של פרי סובר ג"כ ר"א דכל זמן שהוא חי מברכין עליו בפה"ע, וא"כ משמע דפליג נמי אהא דאמרו סוחט אדם אשכול ענבים ומקדש עליו כיון שלדידיה ה"ז פרי עץ ולא יין.

וכיון שכן נראה הואיל ותנן התם שגם חכמים מודים לר"א בכוס של ברכה שאין מברכין עליו לכתחילה עד שיתן לתוכו מים, ועיי"ש בתוס' שפירשו בגמ' דטעמייהו דחכמים שמברכין גם על חי בפה"ג הוא רק משום דסברי דגם חי כבר חשיב כאשתני למעליותא משום דחזי לקורייטי ולא אמרו דהוא מפני שאינו זז מברכתו הקודמת כשהיה יין מגתו, ועיין גם ברשב"א שכתב "לכאורה היה נראה לי שאין מברכין בפה"ג לכו"ע עד שיתן לתוכו מים אלא א"כ בעי לי' לקורייטי וכאותה שאמרו בשמן זית" וכו' [נראה דמשו"ה חזר הרשב"א מפירושו זה דא"כ ההיא דסוחט אדם אשכול ענבים ומקדש עליו הוא דלא כחד, וגם מזה ששאלו בגמ' "למאי חזי" מוכח שצריכים למצוא מעליותא כזו דשייך רק ביין חי שלא היה קודם ביין מגתו שהיה צריך להחשב רק כזיעה בעלמא אי לאו דילפינן גז"ש מבכורים, ולכן שפיר אמרינן דטעמא שמברכין על המשקין בפה"ג הוא רק מפני שהוא ראוי להיות יין חי וגם להיות אח"כ שכר למזוגו יפה במים]. וא"כ שפיר מוכח מזה דמה שסוחט אדם אשכול ענבים ומקדש עליו וגם מברכין עליו בפה"ג הוא רק מפני שהוא ראוי להיות יין שהוא סעיד ומשמח, אלא כיון שגם מעכשיו כבר טוב לשתותו אמרינן דחייל על זה מיד שם יין לברכה ולקיד

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רח

ברכת שלש אינה פוטרת מעין שלש, (עד) <יח< כד] ט) שאם אכל (עה) דייסא אין ברכת המזון פוטרתו; * (עו) יג) {ט} אבל ביין * (כה) ברכת ג' [כג] פוטרתו, שאם בירך על היין ברכת המזון במקום על הגפן, יב' יצא; * וה"ה אם בירך (עז) כה יג' על התמרים ברכת המזון במקום על העץ, יצא; ואפילו לא אמר * (עח) אלא ברכת הזן, בין על היין בין על התמרים, יצא; (עט) ואם נזכר עד שלא חתם בברכת הזן, יתחיל: ועל שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ויסיים ברכה דמעין שלש.

ביאור הלכה סימן רח סעיף יז ד"ה * ברכת שלשה

ברכת שלשה פוטרתו - כ"כ הפוסקים מהא דברכות ל"ה ע"ב ע"ש בהא דפריך הגמרא א"ה נברך עליה ג' ברכות ולכאורה הלא קושית הגמרא קאי שם רק על פורתא דסעיד ולא על טובא דגריר וכן מוכח בפסחים ק"ח ע"א דדין מגרר גריר ולא סעיד ובין אי אמרינן דהאי סוגיא דפסחים סוברת דאפילו פורתא סעיד ובין אי אמרינן דשם בטובא איירי כמו שכתבו התוספות שם הלא עכ"פ מוכח דטובא גריר [והיינו לערך ג' כוסות של רביעית כמו בסוגיא שם בפסחים] וכן נפסק בשו"ע לקמן בסימן תע"א ס"א דטובא גריר וא"כ ע"כ דקושית הגמ' בברכות קאי רק על פורתא אבל על טובא דגריר ולא סעיד לא שייך לפרוכי א"כ הו"ל לכאורה להשו"ע לחלק דטובא אין יוצא אפילו בדיעבד כשברך בהמ"ז וא"ל דכוונת הגמ' שם בפסחים דהוא סועד וגם גורר תאית האכילה והא דקאמר שם וא"א דסעיד היינו דסעיד לבד א"כ מאי קא מקשה הגמ' בברכות והא רבא הוי שתי וכו' והוצרך לחלק בין פורתא לטובא לימא דהוא גריר וגם סועד א"ו דזה אינו ואפשר לומר דכיון שנתחייב משעה ששתה פורתא ושייך אז אצלו בהמ"ז דאז נסעד הלב כמו ע"י לחם תו לא פקע אף ששתה טובא וצ"ע:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעג

כתבו הגאונים הא דאין קידוש אלא במקום סעודה, אפי' ד) אכל דבר (כא) מועט, או שתה כוס יין ח <ד> שחייב עליו (כב) ברכה, יצא ידי קידוש במקום סעודה (כג) ט וגומר סעודתו (כד) במקום אחר. ודוקא אכל י לחם (כה) או שתה יין, אבל אכל (כו) יא [ז] פירות, לא. הגה: ולפי זה היה מותר למוהל ולסנדק לשתות מכוס של מילה בשבת בשחרית, אם יב שותין (כז) כשיעור (ב"י) אבל נהגו ליתן לתינוק (הגמ"י פרק כ"ט).

ביאור הגר"א אורח חיים סימן רעג סעיף ה

ודוקא אכל. מדקא' במקום סעודה מ' דוקא דבר שסועד וה"ה ליין שסעיד כמ"ש בברכות ל"ה ב' ועמ"א סק"א

(יג) משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ: (יד) מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבדת האדם להוציא לחם מן הארץ: (טו) ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד: (טז) ישבעו עצי יקוק ארזי לבנון אשר נטע:

שופטים פרק ט, ז-יג

(ז) ויגדו ליותם ויגלף ויעמד בראש הר גרזים וישא קולו ויקרא ויאמר להם שמעו אלי בעלי שכם וישמע אליכם אלהים: (ח) הלוח הלקו העצים למשח עליהם מלך ויאמרו לזית מלוכה מלכה עלינו: (ט) ויאמר להם הזית החדלתי את דשני אשר בי יכבדו אלהים ואנשים והלקתי לנוע על העצים: (י) ויאמרו העצים לתאנה לכי את מלכי עלינו: (יא) ותאמר להם התאנה החדלתי את מתקי ואת תנוכתי הטובה והלקתי לנוע על העצים: (יב) ויאמרו העצים לגפן לכי את מלוכי עלינו: (יג) ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים והלקתי לנוע על העצים:

תרגום יונתן נביאים שופטים פרק ט פסוק ט

ואמר להון זיתא האשבוך ית משחי דמניה מיקרין קדם !! וביה מתפנקין בני אנשא ואהר למעבד מלכו על אילנא:

רד"ק שופטים פרק ט פסוק ט

אלהים ואנשים - בנר שמדליקין בשמן זית לפני אלהים ולפני אנשים או במאכל מקריבין השמן במנחות לאלהים ואנשים ג"כ יאכלו אותו וי"ת דמיניה מיקרין קדם ה' וביה מתפנקין בני אינשא:

דברים פרק ח, א-יח

כל המצנה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות למען תחיון ורבותם ובאתם וירשתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם: (ב) וזכרת את כל הדרך אשר הוליכה ה' אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותו מצותיו אם לא: (ג) ויענך וירעבך ויאכלך את המן אשר לא ידעת ולא ידעו אבותיך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם: (ד) שמתך לא בלתי מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה: (ה) וידעת עם לבבך כי כאשר יסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך: (ו) ושמרת את מצות ה' אלהיך ללכת בדרךיו וליראה אתו: (ז) כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובקה: (ח) ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש: (ט) ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל ומהריה תחצב נחשת: (י) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: (יא) השמר לך פן תשפח את ה' אלהיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי מצוה היום: (יב) פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת: (יג) ויבקרך וצאנך ירבגן וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה: (יד) ורם ללבך ושכחת את ה' אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים: (טו) המוליךך במדבר הגדל והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים המוציא לך מים מצור החלמיש: (טז) המאכלך מן המדבר אשר לא ידעו אבותיך למען ענתך ולמען נסתך להיטבך בצאתיך: (יז) ואמרת בלבבך פחי ועצם די עשה לי את החיל הזה: (יח) וזכרת את ה' אלהיך כי הוא נתן לך פח לעשות חיל למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך כיום הזה: פ

דברים פרק ו, י"א

היה פי יביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת לך ערים גדולות וטבת אשר לא בניתי: (יא) ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת וברת חצובים אשר לא חצבת כרמים וזיתים אשר לא נטעת ואכלת ושבעת:

רות פרק ג, ז

ויאכל בעז וישת וייתב לבו ויבא לשכב בקצה הערמה ותבא בלט ותגל מרגליתו ותשכב:

פסקי הגר"ש אלישיב

<p>אצלם הוא יין, האם יכולים לשתות מיין ענבים במקום יין.</p> <p>ת: מיין ענבים אינו נחשב לסעודה! דוקא יין שהוא "מיין זיין ומשמח" אבל על מיין ענבים לא נאמר זה. חידוש הגאונים שרביעית יין הוא מקום סעודה זהו דוקא כשיש לו כל תכונות יין, גם שהוא משמח.²²</p>	<p>תמוז תשס"ב</p> <p>מיין ענבים – קידוש במקום סעודה</p> <p>ש: לפי דעת הגאונים (המובאת בשו"ע רע"ג, ה') שאפשר לשתות רביעית יין בשביל קידוש במקום סעודה, האם כמו כן מיין ענבים. ומצוי בחולי צליאק שאסורים באכילת דגן, ומקום סעודה</p> <p>הועתק על ידי אוצר החכמה</p>	<p>ת: בדיעבד א"צ לחזור.²³</p> <p>אך הוסיף רבינו: לכתחילה ראוי לחזור ולשתות רביעית יין, ולברך ברכה אחרונה על הגפן.</p> <p>מיין ענבים – ברהמ"ז</p> <p>ש: הדין המבואר בשו"ע (רי"ת, י"ז) ייין ברהמ"ז פוטר את האם כך גם מיין ענבים. וכן מה דינו לגבי על המחיה, שכתב הבה"ט (שם) דעל המחיה פוטר יין בדיעבד - והבר מצוי הוא בשבת</p> <p>בבוקר שמקדשים על מיין ענבים הקידוש אוכלים מיני מזונות, אחרונה (מעין ג) שכחו להזכיר ואמרו רק על המחיה (כלי להזכיר הגפן) - האם מיין ענבים נפטר בברכת על המחיה.</p> <p>ת: רבינו שליט"א צידד לומר ענבים לא נפטר בדיעבד בברהמ בעל המחיה. והיו פעמים שא כדבר מוחלט.²⁴</p>
--	---	---